

ta alkaisi näkyä, miten kansallinen kertomus ihmisten mielisestä tästä eteenpäin kehittyvästä toisin kuin monet ajattelevat, kansallinen katse ei välttämättä sulje pois, korvaa tai sumenna glo-

baalia katsetta, vaan ne katsovat samaa maailmaa, eri kohdista ja limittäin. Tai kuten Pilvi Torsti kirjan lopussa kirjoittaa:

”Itse olisin taipuvainen toteamaan, ettei kansallinen vaihe

ole väistynyt, vaan ’kansallinen’ on alkanut saada uusia sisältöjä. Kansallinen kertomus moniulotteistuu, kenties rikastuu ja joidenkin näkökulmasta pirstaloituu ja säröilee.”

Onko anteeksipyyntö tullut politiikkaan jäädäkseen?

TUULA-MARIA AHONEN

Viime vuosikymmeninä valtioiden ja muiden poliittisten toimijoiden julkiset anteeksipyyntöt ja niitä koskevat vaatimukset ovat lisääntyneet. Jan Löfströmin toimittamassa kokoelmassa kirjoittajat pohtivat kysymystä eri näkökulmista.

Katsaus pelkästään 1900-luvun konflikteihin ja politiikkaan osoittaa, että anteeksipyydettyä on enemmän kuin riittävästi koko maailmassa.

Mutta aloitetaan koti-Suomesta. ”Suomessa valtiota on vaadittu pyytämään työläistaisilta kansalaisilta anteeksi vuoden 1918 tapahtumia, joissa valkoiset teloittivat tai tappoivat nälkään yli 20 000 punavankia”, kirjoittaa professori Juha Räikkä. Valtio ei ole esittänyt anteeksipyyntöä. Kansainvälisen politiikan tutkija Mika Aaltolan mukaan suomalaiset ovat pitäneet itseään aina lähinnä uhrina ja historian objektina, eivät aktiivisena toimijana, joka olisi vastuussa teoistaan.

Naapurimme Venäjä on osoittanut pientä liikettä anteeksipyyntönsuuntaan. ”Venäjän presidentti Boris Jeltsin laski Suomen vierailullaan ke-

sällä 1992 seppeleen Hietanien hautausmaan sankariristille ja kertoi julkisuudelta suljetussa iltatilaisuudessa pitämässään osin spontaanissa puheessaan olevansa pahoillaan talvisodasta”, kertoo professori Tuomas Forsberg. Vasta toukokuussa 1994 presidentti Martti Ahtisaaren vieraillessa Venäjällä Jeltsin ensimmäistä kertaa julkisuudessa suorasanaisesti myönsi talvisodan olleen osa Venäjän hyökkäyksellistä politiikkaa. Forsbergin mukaan epätäydellisetkin eleet ovat riittäviä poistamaan tai ainakin vähentämään menneisyyden taakan merkitystä suomalais-venäläisissä suhteissa.

”Katolisessa kirkossa vallitsi pitkään ajattelutapa, jonka mukaan kirkon ei tarvinnut eikä pitänyt pyytää ulkopuolisilta anteeksi eikä kirkossa ollut mitään moitteen sijaa tai itsekköisyyden aiheutta”, kirjoittaa dosentti Mikko Ketola. Anteeksipyyntönsuunnan päivänä 12.3.2000 katolinen kirkko pyysi kuitenkin anteeksi muun muassa naisiin kohdistunutta alistamista ja syrjintää sekä ”rodullisten ja kansallisten erojen perusteel-

Jan Löfström (toim.)
Voiko historiaa hyvittää?
Historiallisten vääryyksiä korjaaminen ja
anteeksiantaminen
Gaudeamus, 2012

la ilmenneitä torjunnan ja pois-sulkemisen asenteita”. Toisaalta paavi Johannes Paavali II ei koskaan pyytänyt anteeksi amerikkalaisilta pappispedofilian uhreilta näiden kärsimyksiä.

Anteeksiantaminen on usein vieläkin haastavampaa kuin anteeksipyyttäminen. Juha Räikkä pohdiskelee artikkelissaan: ”Kykä antaa anteeksi on yksi hyveellisen ihmisen ominaisuuksista. Toisaalta liiallinen valmius pikaiseen anteeksiantoon voi myös kertoa uhrin puutteellisesta itsekunnioituksesta. Hyveellisen ihmisen kuuluu tuntea riittävän kauan ja riittävän voimakkaasti moraalista suuttumusta silloin, kun hän itse on pahojen tekojen kohde. Anteeksiantaminen on sitoutumista prosessiin, jonka tavoitteena on kaunan tunteen häviäminen”.

Poliittisten anteeksipyyntöjen tutkimus on lisääntynyt valtavasti viime vuosina. Tuo-

mas Forsbergin mukaan tiedetään silti vielä varsin vähän anteeksipyyntöjen merkityksestä tai niistä tekijöistä, jotka määrittävät, milloin anteeksipyyntökonfliktien sopimisen apuvälineenä toimii ja milloin ei. Fors-

berg kirjoittaa: ”Väitän kuitenkin, että anteeksipyyntöt ja katumuksen osoittaminen eri tavoin voivat auttaa valtioiden välisten historiallisten jännitteiden purkamisessa, mutta niitä ei kannata kuitenkaan ottaa yh-

teistyön ensimmäisiksi askeleiksi. Ei myöskään ole syytä vaatia anteeksipyyntöjen täydellisyyttä. Myös suomalaisia tapauksia voidaan pitää osoituksena siitä, että osittaisillakin anteeksipyyntöillä on merkitystä”.

Käsien työn filosofiaa

PEKKA WAHLSTEDT

Nykyisessä tietoyhteiskunnassa ei juuri tarvitse rasittaa ruumistaan. Melkein kaikki työ voidaan tehdä tietokoneruudun ääressä, eikä usein edes sormia tarvitse rasittaa näppäinten kanssa, kun nekin toimivat pelkästä kevyestä kosketuksesta. Monet futurologit haaveilevatkin virtuaalitodellisuudesta, jossa ihminen voi siirtyä kuin enkeli aineettomaan virtuaaliavaruuteen.

Melkein kaikki, nekin jotka eivät pidä tätä siirtymistä mahdollisena, pitävät sitä periaatteessa hyvänä ja toivottavana asiana. Mutta filosofista vapaaehtoisesti moottoripyörien korjaajaksi siirtynyt Matthew B. Crawford on täysin erilaisella tai jopa vastakkaisella kannalla. Hänen mielestään tietokoneet ja virtuaaliavaruus eivät ainoastaan vahingoita ihmisen ruumiillista hyvinvointia, vaan myös ja ennen kaikkea vaarantavat ihmisen henkisen hyvinvoinnin ja jopa tekevät ihmisistä tyhmempiä ja passiivisempia. Miten Crawford pystyy perustelevaan tämän paradoksaaliselta kuulostavan väitteensä?

Vaikka Crawford jättikin am-

mattifilosofin uransa, hän ei silti hylännyt filosofiaa. Martin Heideggeriin tukeutuen Crawford esittää, että ihminen ei elä päässään, vaan ihmisen olemassaolo on jo lähtökohtaisesti maailmassa olemista. Jo ymmärtämiseen ja käsitteelliseen ajatteluun viittaava sana *käsittää* on peräisin konkreettisesta esineisiin tartumisesta, haltuunottamisesta ja käsittelemisestä.

Tämä heideggerilainen maailmassaoleminen tulee esiin ihmisen kehityksessä lapsesta aikuiseksi. Pieni lapsi luulee vielä, että maailma on hänen oman mielensä jatke ja heijastuma. Mutta kun lapsi opettelee kävelemään ja toimimaan häntä ympäröivien esineiden kanssa, hän kohtaa niiden vastuksen, törmää ja kolhii niihin itsensä. Tämän törmäämisen aikaansaaman kitkan ja kivun kautta lapsi tulee tietoiseksi paitsi itsestään, myös siitä, että maailma on olemassa hänestä riippumatta. Samoin kun lapsi alkaa askarrella ja leikkiä leluillaan, hän huomaa että nekään eivät toimi ajatuksen ja käskemisen voimalla. Lapsen on nöyryyttävä niitä hallitsevien objektiivisten lain-

Matthew B. Crawford
Elämän korjaajat
Kädentaitojen ja käytännöllisen
ammattityön ylistys
niin & näin, 2012

alaisuuksien edessä ja opeteltava käyttämään niitä.

Näin joutuu tekemään myös esineitä, vaikkapa moottoripyörää, korjaava ihminen. Crawford pitääkin huonona ja ihmistä tyhmentävänä ja passioivana asiana sitä, että nykyisessä kulutuskulttuurissa ei tavallisiakaan esineitä – tietokoneista ja älypuhelimista puhumattakaan – edes yritetä korjata, vaan mainostajien säestyksellä mennään kauppaan ja ostetaan uusi. Tällä yritetään ikään kuin palata ja pitää yllä pienen lapsen narsistista kaikkivoipaisuuden tunnetta. Erilaisilla kaukosäädettävillä laiteilla itsensä ympäröinyt ihminen kokee olevansa jumalan kaltainen olento hallitessaan laitteita nappeja kevyesti koskettamalla.

Käsityössä ihminen voi myös nähdä luomuksensa kokonaisuutena edessään ja löytää omat ainutkertaiset kasvonpiirteensä muokkaamastaan luonnon-